

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl samosoudkyní JUDr. Zorou Šmolkovou ve věci

žalobkyně: **J. K.**
zastoupená advokátkou Mgr. Sylwií Niemiec
sídlem Tajovského 1660/2c, 736 01 Havířov

proti
žalovanému: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
sídlem Na Poříčním právu 376/1, 128 01 Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 24. 2. 2022, č. j. MPSV-2021/35399-923, ve věci
příspěvku na péči

takto:

- I. Žaloba **se zamítá.**
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Žalobní body

1. Žalobkyně se žalobou došlou zdejšímu soudu dne 29. 4. 2022 domáhala zrušení rozhodnutí Ministerstva práce a sociálních věcí ze dne 24. 2. 2022, č. j. MPSV-2021/35399-923 (dále „napadené rozhodnutí“), kterým bylo zamítnuto odvolání žalobkyně a potvrzeno rozhodnutí Úřadu práce České republiky – Krajská pobočka v Ostravě ze dne 9. 11. 2021, č.

Shodu s prvopisem potvrzuje

j. 124300/2021/HAV (dále „prvostupňové rozhodnutí“), kterým bylo rozhodnuto o tom, že se žalobkyni nepřiznává příspěvek na péči podle § 8 odst. 2 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (dále „zákon o sociálních službách“), neboť nesplňuje zdravotní podmínky pro uznání ani I. stupně závislosti.

2. Žalobkyně uvedla, že se cítí napadeným rozhodnutím zkrácena na svých právech. Napadené rozhodnutí je dle názoru žalobkyně nesprávné. Žalobkyně uvedla, že není schopna zvládat nejméně tři základní životní potřeby. Žalovaný vyložil provedené důkazy nesprávně, resp. byl nedostatečně zjištěn skutečný stav závislosti žalobkyně na péči jiné osoby. Její závislost pak podle žalobkyně vyplývá z několika faktorů. Jako první žalobkyně uvedla simplexní osobnost (IQ 65), pro kterou není žalobkyně schopna sama provádět celou řadu pro jiné zcela běžných a rutinních záležitostí. Tento hendikep ji omezuje např. v oblasti péče o zdraví, neboť není schopna sama pochopit obsah příbalového letáku k lékům. Stran tělesné hygieny potřebuje pomoc třetích osob za účelem nákupu a zejména výběru hygienických potřeb. Neumí si sama nakoupit, není schopna se zorientovat v nabídce produktů v obchodech. Nezvládá běžné počty. Uvedla, že její schopnost zvládat základní životní potřeby je limitována jejími mentálními schopnostmi. Pokud by jí nepomáhali členové rodiny, byla by ohrožena na zdraví a životě. Zároveň požádala o ustanovení zástupce z řad advokátů, čemuž soud vyhověl.

Stanovisko žalovaného

3. Žalovaný s žalobou nesouhlasil a navrhl její zamítnutí.
4. Žalovaný ve svém vyjádření připomněl průběh řízení před správními orgány. K jednotlivým sporovaným základním životním potřebám žalovaný uvedl, že potřebu tělesné hygieny a péče o zdraví je nutné v případě žalobkyně hodnotit jako zvládnutou, kdy toto opírá o výsledky sociálního šetření a posudek posudkové komise. S přizpůsobením prostředí a vhodnými pomůckami žalobkyně zvládne ostatní základní životní potřeby. To podporuje i skutečnost, že žalobkyně bydlí v bytě sama. Posudek splňuje veškerá kritéria a odpovídá na všechny žalobkyní vznesené námitky.

Replika žalobkyně

5. Žalobkyně v rámci své repliky zopakovala žalobní námitku, že nezvládá nejméně tři životní potřeby. Závěry žalovaného jsou v rozporu se skutkovými zjištěními vyplývajícími ze spisu. Nelze klást žalobkyni k tíži, že nesdílí s nikým bytovou jednotku za situace, kdy je fakticky odkázána na pomoc osob blízkých, které k ní pravidelně docházejí. Pokud žalovaný zamítl její odvolání z důvodu, že se nevyjádřila k posudku posudkové komise, pak tento postup byl v rozporu se zjištěními ze správního spisu. Žalovanému muselo být zřejmé, že není žalobkyně schopna posoudit obsah erudovaného dokumentu, jakým je posudek, proto neměl vyvozovat, že nedostatek vyjádření k posudku znamená jeho akceptaci. Žalovaný nesprávně dospěl k závěru, že je žalobkyně schopna fyzické hygieny, ačkoliv ji žalobkyně fakticky neprovádí. Nevypořádal se přitom s tím, že neschopnost pramení z psychického stavu. Stejná úvaha absentuje při posuzování péče o zdraví. Závěr žalovaného o orientovanosti žalobkyně a její schopnosti komunikovat je nesprávný, pokud nemůže žalobkyně pochopit obsah sdělení, informace si ukládat či snad aplikovat v každodenním životě.

Posouzení krajským soudem.

6. Krajský soud poté, co zjistil, že žaloba byla podána včas ve lhůtě dvou měsíců po doručení písemného vyhotovení napadeného rozhodnutí žalobkyni, tedy v souladu s ustanovením § 72 odst. 1 zákona č. 150/2002 Sb. soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“), přezkoumal napadené rozhodnutí v souladu s ustanovením § 75 odst. 2 s. ř. s. v mezích žalobních bodů a dospěl k závěru, že žaloba není důvodná.

A. Zjištění ze správního spisu

7. Ze správního spisu krajský soud zjistil, že žalobkyně požádala o příspěvek na péči dne 24. 5. 2021.
8. Dne 9. 8. 2021 proběhlo sociální šetření v místě bydliště žalobkyně. Při něm bylo zjištěno, že žalobkyně bydlí sama v bytě bez bezbariérových úprav o velikosti 2+1, je svobodná a bezdětná, v kontaktu je pouze s rodinou. Je schopna stoje s oporou a chůze s pomůckami, hybnost horních končetin je v normě, zrak má korigován brýlemi, sluch má v pořádku. Je orientovaná všemi směry. Komunikuje, odpovídá adekvátně, podepíše se, mobilní telefon používá. Není omezena ve svéprávnosti. Žalobkyně běžnou hygienu neprovádí, protože je podle jejího názoru zbytečná. Celkovou hygienu provádí u své sestry, protože do vany, kterou má u sebe doma, se nedostane. Sestra má však sprchový kout. Sestra žalobkyni pomáhá s mytím těla a vlasů, stejně tak střiháním nehtů. S oblékáním vrchních i spodních dílů oblečení má ovšem problém, protože se nesehne. Boty si obouvá s pomocí lžice. Co se týče toalety, potřebu i očistu je schopna učinit sama. Z důvodu úniků moči a stolice používá vložky a pleny, které si sama vymění. Medikaci užívá s asistencí sestry, která ji připravuje do dávkovače. Žalobkyně v rámci sociálního šetření uvedla, že pobírá dávky hmotné nouze.
9. Dne 24. 9. 2021 následně posoudila posudková lékařka OSSZ Karviná (dále „OSSZ“) zdravotní stav žalobkyně vycházející ze zdravotnické dokumentace ošetřujícího lékaře žalobkyně MUDr. V. a jeho nálezu ze dne 30. 8. 2021, nálezu neurologa MUDr. M. ze dne 8. 6. 2021, propouštěcí zprávy z neurologického oddělení MUDr. Z., hospitalizace v době od 16. 8. 2021 do 20. 8. 2021, spisové dokumentace OSSZ a provedeného sociálního šetření.
10. Posudková lékařka OSSZ zpracovala posudek o zdravotním stavu žalobkyně se závěrem, že nejde o osobu, která se podle § 8 odst. 2 zákona o sociálních službách považuje za závislou na pomoci jiné fyzické osoby, neboť dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav nevede k neschopnosti zvládat alespoň tři a čtyři základní životní potřeby; žalobkyně potřebuje z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu pomoc pouze při zvládání životní potřeby péče o domácnost a osobní aktivity. K nezvládání jiných základních životních potřeb (oblékání a obouvání, tělesná hygiena a péče o zdraví) nebyl podle posudkové lékařky podklad ve spise. Ani v rámci žádosti o znovuposouzení zdravotního stavu podložené lékařskou zprávou MUDr. A. ze dne 13. 5. 2021 posudková lékařka OSSZ nedospěla k možnosti jiného posouzení.
11. Dne 9. 11. 2021 úřad práce žalobkyni příspěvek na péči nepřiznal s poukazem na shora uvedený posudkový závěr. Proti tomuto rozhodnutí žalobkyně podala odvolání, ve kterém namítla nezvládnutí minimálně tří životních potřeb bez bližší specifikace, k odvolání přiložila zdravotní záznam (psychiatrická zpráva) MUDr. A. ze dne 16. 11. 2021. Z jeho závěrů vyplývá mimo jiné, že žalobkyně není schopna žádného pracovního zařazení. Bázální soběstačnost snad byla podle lékaře ještě zachována, ale schopnosti žalobkyně vyřizovat administrativní záležitosti, schopnost finanční rozvahy, posouzení smluv a jejich

porozumění a schopnost samostatnosti života jako takového zhodnotil MUDr. A. jako nulové.

12. V rámci odvolacího řízení byl dne 28. 1. 2022 zpracován posudek posudkové komise Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „posudková komise“) ve složení předsedy komise, lékaře s odborností psychiatrie a tajemnice, se závěrem, že u žalobkyně nejde o osobu, která se podle § 8 odst. 2 zákona o sociálních službách považuje za závislou na pomoci jiné fyzické osoby z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu. Podle posudkové komise žalobkyně trpí simplexní osobností s lehkou mentální retardací (IQ 65), která je rozhodující příčinou jeho dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu, a vertebrogenní algický syndrom krční, hrudní a lumbosakrální páteře – levis na podkladě degenerativních změn. Žalobkyně je osobou invalidní ve 2. stupni. Nevládá základní životní potřebu péče o domácnost a osobní aktivitu. V tomto se tak ztotožnil se závěry posudkové lékařky OSSZ. K odvolání přiloženému lékařskému nálezu MUDr. A. posudková komise uvedla, že nic nemění na posudkovém závěru, neboť se promítají již do uznaných základních životních potřeb, kterých žalobkyně není schopna. K ostatním základním životním potřebám posudková komise uvedla, že žalobkyně nemá těžkou poruchu hybnosti horních a dolních končetin, nemá těžké zrakové postižení, je mobilní s pomůckami, funkční schopnosti včetně mentálních jsou dostatečné k jejich samostatnému zvládnutí, případně s využitím tzv. facilitátorů (tj. pomocných prostředků).

13. Na základě tohoto posudku rozhodl žalovaný napadeným rozhodnutím.

B. Posouzení žalobních bodů.

14. V první řadě krajský soud považuje za vhodné shrnout relevantní právní úpravu podmínek poskytnutí příspěvku na péči ve smyslu zákona o sociálních službách a jeho prováděcích předpisů, a to ve znění platném a účinném k datu rozhodování správního orgánu. Podle ustanovení § 7 odst. 1 zákona o sociálních službách platí, že *příspěvek na péči (dále jen příspěvek) se poskytuje osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby*. Žalobkyně je osobou starší 18 let věku, a proto podléhá definici závislé osoby podle § 8 odst. 2 zákona o sociálních službách, která v písmenu a) pro minimální, tedy lehkou závislost (stupeň I.) považuje stav, *jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není osoba schopna zvládat tři nebo čtyři základní životní potřeby*. Podmínkou u všech typů závislosti je nutnost *každodenní mimořádné péče* jiné fyzické osoby. Základní životní potřeby jsou upraveny v § 9 odst. 1 zákona o sociálních službách a jsou jimi a) mobilita, b) orientace, c) komunikace, d) stravování, e) oblékání a obouvání, f) tělesná hygiena, g) výkon fyziologické potřeby, h) péče o zdraví, i) osobní aktivity, j) péče o domácnost. Schopnost zvládat základní životní potřeby vymezuje příloha 1 k vyhlášce č. 505/2006 Sb. (dále jen „vyhláška“).
15. Z judikatury Nejvyššího správního soudu i správních soudů vyplývá konstantně zastávaný názor, že posouzení stupně závislosti pro účely rozhodování o příspěvku na péči musí vycházet z hodnocení všech podkladů uvedených v § 25 odst. 3 zákona o sociálních službách. Na výsledný lékařský posudek, který je v tomto řízení stěžejním důkazem, je třeba klást požadavek úplnosti a přesvědčivosti (viz blíže rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 9. 2009 č. j. 4 Ads 57/2009-53). Nejvyšší správní soud ve své judikatuře dále dovodil, že v řízení o nároku na příspěvek na péči je povinností odvolacího správního orgánu požádat posudkovou komisi o doplnění posudku, *„pokud by posudková komise postavila své hodnocení na rozporných podkladech, aniž by rozpory sama odstranila nebo vysvětlila. Tak tomu může být v případě, že se objeví rozpor mezi výsledkem šetření sociálního pracovníka a názorem posudkové*

komise, aniž by posudková komise sama provedla vlastní přeshetření zdravotního stavu žadatele o příspěvek“ (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 4. 2013, č. j. 6 Ads 17/2013 – 25). Posouzení zdravotního stavu je přitom vždy věcí odborně medicínskou, k níž nemají soudy potřebné odborné znalosti, a proto vychází z vyjádření subjektů, které tyto znalosti mají. Z tohoto důvodu soudy kladou při hodnocení posudku zvýšený důraz na jejich jednoznačnost, úplnost a přesvědčivost (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4. 12. 2013 č. j. 3 Ads 24/2013-34). Pokud by z podkladů lékařského posudku vyplývalo, že posuzovaný některou z aktivit nutných pro celkové zvládnutí určité potřeby sám a bez pomoci jiné osoby nezvládá, a orgány lékařské posudkové služby by přesto takovou základní životní potřebu považovaly za zvládanou, bylo by jejich povinností tento svůj závěr dostatečně a přesvědčivě odůvodnit (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 4. 2014 č. j. 3 Ads 50/2013-32).

16. Ve vztahu k napadenému rozhodnutí je taktéž třeba připomenout, že odvolání proti prvostupňovému rozhodnutí podala žalobkyně bez bližší specifikace základních životních potřeb, o kterých se domnívala, že nezvládá. S výjimkou zprávy MUDr. A. neuvedla žalobkyně žádný z důvodů, ze kterých by mohl žalovaný při svém rozhodování vycházet a věc posoudit odlišně, než učinil prvostupňový orgán.
17. Žalovaný uznává, že žalobkyně není schopna zvládat dvě základní životní potřeby – osobní aktivity a péči o domácnost. Žalobkyně namítá, že není schopna zvládat nejméně tři základní životní potřeby. Mezi účastníky není sporné, že žalobkyně nezvládá základní životní potřeby péče o domácnost a osobní aktivity. Nad rámec uznaných však namítá, že není schopna zvládat základní životní potřebu tělesné hygieny, péče o zdraví. Namítla rovněž, že není schopna orientace a komunikace.
18. Co se týče žalobkyní namítaného nezvládnutí životní potřeby péče o zdraví a tělesné hygieny, podle posudku posudkové komise nemá žalobkyně k nezvládnutí těchto životních potřeb oporu ve zdravotní dokumentaci. Posudková komise svůj názor opírá o to, že žalobkyně *„nemá uvedenou těžkou poruchu hybnosti horních a dolních končetin, nemá těžké zrakové postižení, je mobilní s pomůckami, funkční schopnosti včetně mentálních jsou dostatečné k samostatnému zvládnutí ev. s využitím pomocných prostředků /facilitátorů/.“* Byť by si soud dokázal představit i rozsáhlejší odůvodnění tohoto posudkového zhodnocení, posudkoví lékaři vysvětlili, z jakých důvodů není možné označit tuto potřebu za nezvládnutou; posudková komise zdůraznila absenci medicínského důvodu pro toto omezení. Toto posouzení je ještě akceptovatelné, když žalobkyně žádné konkrétní námitky v odvolání k těmto životním potřebám nevznesla. Posudková komise se vypořádala i s lékařskou zprávou MUDr. A. ze dne 16. 11. 2021, kterou žalobkyně přiložila k odvolání. Uvedla, že lékařský nálezn je v souladu s jejím posouzením a jeho závěry byly zohledněny právě v rámci uznaných nezvládnutých potřeb. Závěr posudkové komise tedy není v rozporu se zjištěními odborných lékařů. Krajský soud tak uzavírá, že v posudku je dostatečný podklad pro posouzení otázky zvládnutí základní životní potřeby *tělesné hygieny* podle § 9 odst. 1 písm. f) zákona o sociálních službách a přílohy č. 1 písm. f) vyhlášky. Stejně tak v posudku posudkové komise je dostatečný podklad pro posouzení otázky zvládnutí základní životní potřeby *péče o zdraví* podle § 9 odst. 1 písm. h) zákona o sociálních službách a přílohy č. 1 písm. h) vyhlášky. Soud dále připomíná, že žalovaný při svém rozhodování nevychází pouze ze závěrů posudkové komise. V souladu s § 25 odst. 3 zákona o sociálních službách zohlednil i další podklady pro rozhodnutí, např. výsledek sociálního šetření.

19. Pokud jde o otázku (ne)zohlednění namítaného nezvládnutí nákupu a výběru hygienických potřeb, žalovaný ve svém vyjádření uvedl, že tato limitace žalobkyně byla zohledněna v rámci základní životní potřeby péče o domácnost. Tato aktivita odpovídá položce písm. j) bod 3 přílohy 1 k vyhlášce (schopnost obstarat si běžný nákup) a byla žalobkyni uznána, protože námitka nezvládnutí potřeby tělesné hygieny proto není důvodná.
20. Krajský soud taktéž souhlasí se žalovaným a posudkovou komisí, z jejíhož posudku žalovaný vycházel, v tom, že je nutné základní životní potřeby a jejich zvládání hodnotit v prostředí, ve kterém se posuzovaná osoba obvykle pohybuje a které by mělo být přizpůsobeno jejímu zdravotnímu stavu. Pro umožnění, resp. ulehčení zvládání jednotlivých potřeb je třeba uzpůsobit i vybavení domácnosti. Je vhodné užívat dostupné facilitátory, s jejichž užíváním počítá i hodnocení míry závislosti (§ 9 odst. 5 zákona o sociálních službách). Žalovaný taktéž přiléhavě uvedl, že samotný občasný dohled a usměrnění při sebeobslužných činnostech nepředstavuje každodenní nezvládání základní životní potřeby (viz str. 5 a 6 napadeného rozhodnutí). Právě z těchto důvodů není možné přisvědčit ani námitce žalobkyně o nezvládnutí péče o zdraví z důvodu neschopnosti pochopit obsah příbalových letáků. Žalobkyně může používat facilitátory typu dávkovače léků nebo rozpisu léků. Stejně tak je třeba přizpůsobit poučení o účincích léků. Jak připomněl žalovaný, vykonávání aktivit obvyklých věku a prostředí a vyřizování osobních záležitostí bylo zohledněno v rámci uznané základní životní potřeby osobní aktivity.
21. V poslední řadě namítla žalobkyně, že z důvodu limitů jejího psychického stavu není schopna orientace a komunikace. Z vyjádření žalobkyně však nebylo zcela zjevné, zda toto vztahuje k nezvládání základních životních potřeb tělesné hygieny a péče o zdraví. Soud se však přesto zabýval i zvládáním těchto základních životních potřeb. Žalobkyně v žalobě doručené soudu dne 29. 4. 2022 mimo jiné namítla, že není schopna se zorientovat v nabídce produktů v obchodech. K takové námitce se vyjádřil žalovaný nejprve tak, že svou podstatou směřuje do základní životní potřeby péče o domácnost, která byla žalobkyni uznána (viz bod 19. tohoto rozsudku). S ohledem na skutečnost, že žalobkyně požádala o ustanovení zástupce, běh lhůty pro podání žaloby a stejně tak vymezení žalobních bodů však bylo možno učinit ve lhůtě 2 měsíců od právní moci rozhodnutí o ustanovení zástupkyně žalobkyně (§ 35 odst. 10 poslední věta s.ř.s. ve spojení s § 71 odst. 2 a § 72 odst. 1 s.ř.s.). Toho žalobkyně využila. V rámci svého vyjádření doručeného dne 28. 6. 2022 namítla, že pokud žalovaný došel k závěru, že je žalobkyně orientovaná a schopna komunikace, opomenul, že schopnost mluvit, vyjadřovat se o jednoduchých záležitostech, sama o sobě nemůže znamenat, že je žalobkyně schopna pochopit obsah sdělení, informaci si uložit, či ji dokonce aplikovat v každodenním životě. Soud se tak zabýval touto námitkou. V písm. b) přílohy č. 1 vyhlášky je stanoveno, že za schopnost zvládat tuto základní životní potřebu orientace považuje stav, *kdy osoba je schopna poznávat a rozeznávat zrakem a sluchem, mít přiměřené duševní kompetence, orientovat se osobou, časem a místem, orientovat se v přirozeném sociálním prostředí, orientovat se v obvyklých situacích a přiměřeně v nich reagovat*. V písm. c) přílohy č. 1 vyhlášky je stanoveno, že za schopnost zvládat základní životní potřebu komunikace se považuje stav, *kdy osoba je schopna vyjadřovat se srozumitelně mluvenou řečí a dorozumět se jejím prostřednictvím s jinými osobami v rozsahu běžné slovní zásoby odpovídající věku a sociálnímu postavení, chápat obsah přijímaných a sdělovaných zpráv, vytvářet rukou psanou krátkou zprávu, porozumět všeobecně používaným základním obrazovým symbolům a zvukovým signálům, používat běžné komunikační prostředky*. Ze záznamu ze sociálního šetření mimo jiné vyplývá, že žadatelka se venku pohybuje s pomocí francouzských berlí,

k lékařům se dopravuje sanitkou, k sestře chodí pěšky, občas využívá autobus. Byť ze sociálního šetření vyplývá, že žalobkyně má šedý zákal, je schopna číst s dopomocí brýlí a lupy. Sluch je podle sociálního šetření v pořádku. Ze sociálního šetření taktéž vyplývá, že byla žalobkyně orientovaná místem, časem i osobou. Orientovanosti žalobkyně napovídá taktéž skutečnost, že sociální šetření bylo vedeno metodou rozhovoru, během kterého žalobkyně odpovídala adekvátně na kladené otázky. Ze sociálního šetření vyplývá, že žalobkyně je schopna přečíst text, podepsat se či běžně užívat mobilní telefon. Soud je tak na základě výše uvedeného přesvědčen, že výsledky sociálního šetření nenasvědčují tomu, že by žalobkyně nezvládala základní životní potřebu orientace i komunikace v přijatelném standardu (§ 9 odst. 5 zákona o sociálních službách; viz rovněž rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 9. 2014, čj. 1 Ads 86/2014 – 40, nebo ze dne 11. 12. 2014, čj. 10 Ads 190/2014 – 28).

22. Za situace, kdy krajský soud neshledal žádnou ze žalobních námitek důvodnou, žalobu zamítl podle § 78 odst. 7 s. ř. s.

C. Náklady řízení.

23. V řízení byl plně procesně úspěšný žalovaný, který v souladu s ustanovením § 60 odst. 2 s. ř. s. nemá právo na náhradu nákladů řízení; procesně neúspěšné žalobkyni právo na náhradu nákladů řízení nevzniklo. Soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení.
24. O odměně ustanoveného zástupce žalobkyně krajský soud rozhodne samostatným usnesením.

Poučení:

Proti tomuto rozsudku je **možno** podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů od jeho doručení k Nejvyššímu správnímu soudu v Brně.

Ostrava 3. května 2023

JUDr. Zora Šmolková
samosoudkyně